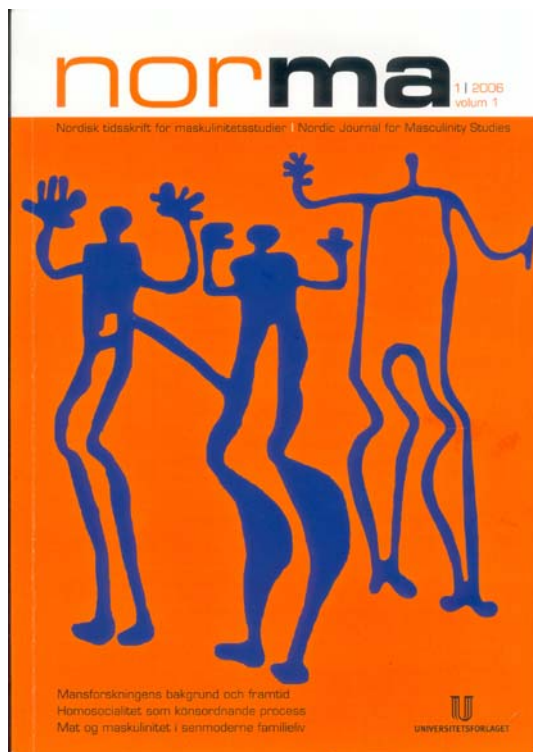

Godt initiativ

Velkommen til et nyt nordisk tidsskrift for maskulinitetsstudier

Norma, Nordisk tidsskrift for maskulinitetsstudier/Nordic Journal for Masculinity Studies. Oslo: Universitetsforlaget 2006. Vol. 1.1., 200 nkr. pr årgang (to numre).

Af Kirsten Gomard

Norma har lige set dagens lys. Det er ikke en pige, som navnet ellers kunne antyde, men et nyt nordisk tidsskrift for maskulinitetsstudier, der skal fungere komplementært til *Nora, Nordic Journal of Women's Studies*. Så *Norma* skal nok konnotere *Norden* og *mand/maskulinitet*. I kolofonen angives tidsskriftets målsætning således: "Det ska bidra til å styrke den nordiske teori- og metodeutvikling på feltet og fremme artikler som representerer nye tematikker, bredde og tværfaglighed innen det nordiske forskningsmiljøet". Norden præsenteres i forordet som "a centrally located periphery" (s. 2), hvor den teoretiske indflydelse fra den anglofone maskulinitetsforskning transformeres i lyset af de særlige samfundsmæssige forhold i form af udbyggede velfærdsstater og en udbredt ideologi om kønligestilling.

Netop dette teoretiske forhold tages op i Claes Ekenstams indledende artikel "Mansforskningens bakgrund och framtid: Några teoretiska reflexioner", der efter en kort oversigt over maskulinitetsforskningens opkomst internationalt og i de nordiske lande præsenterer en kritisk diskussion af den australske maskulini-

tetsforsker R.W. Connells indflydelsesrige koncept *hegemonisk maskulinitet*. Connells ide går i korthed ud på, at der i ethvert samfund findes en konsensus om et maskulinitetsideal, en hegemonisk maskulinitet, der løbende både støttes af medløbere og udfordres af underordnede maskulinitetsformer og dermed også forandrer sig i tidens løb. Et vigtigt kritikpunkt fra bl.a. nordisk hold går ud på, at konceptet er for universalistisk og for stærkt patriarkalsk funderet, idet et væsentligt aspekt af hegemoniet er opretholdelsen af maskulin dominans over kvinder. Dermed kan det ikke rumme den forestilling, at større grupper af mænd kan forandre sig og medvirke til større ligestilling mellem kønne, således som det faktisk synes at ske i de nordiske lande for tiden. Denne kritik er berettiget i forhold til tidligere faser i Connells teori, men det er en smule ærgerligt i denne sammenhæng, at Ekenstam ikke er helt opdateret på Connell, som præcis et år før *Norma* sammen med James W. Messerschmidt i *Gender & Society* underkaster begrebet et omfattende serviceeftersyn og bl.a. konkluderer, at

[...] the conceptualization of hegemonic masculinity should explicitly acknowledge the possibility of democratizing gender relations, of abolishing power differential, not just of reproducing hierarchy. A transitional move in this direction requires an attempt to establish as hegemonic among men [...] a version of masculinity open to equality with women. In this sense, it is possible to define a hegemonic masculinity that is thoroughly "positive" [...]. Recent history has shown the difficulty of doing this in practice. A positive hegemony remains, nevertheless, a key strategy for contemporary efforts of reform. (Connell & Messerschmidt, 2005: 853).

Som alternativ til brugen af hegemonisk maskulinitet, forslår Ekenstam Jonas Liljequists begreb *omanlighet* som mere fleksibelt. Ved at fokusere på, hvad der i bestemte sammenhænge anses for umandigt, kan man indkredse, hvori den positive definition af maskulinitet består.

Charlotte Holgersen bidrager med endnu et teoretisk indlæg funderet i organisationsanalyse: "Homosocialitet som könsordnande process". Hun beskriver homosocialitet – fællesskabet inden for samme køn – ikke som et statisk forhold, men som en kønsordnende *process*, hvor nogle mænd inkluderes og gensidigt bekræfter hinanden, mens kvinder og andre mænd ekskluderes. Hun foreslår, at homosocialitetsbegrebet også kan udvides til at gælde kvinder, hvis der kan findes empirisk belæg for en lignende adfærd blandt kvinder i organisationerne.

Bente Marianne Olsen og Helene Aarseth bidrager med et empirisk studie "Mat og maskulinitet i senmoderne familiev" baseret på undersøgelser både i Norge og

Danmark. De fremanalyserer tre forskellige praksisser i de interviewede familier: Maden som kvindens ansvarsområde, Manden, der gør det "på sin egen måde", og Maden som livsstilsorienteret fællesprojekt. De vurderer, at mandens engagement i madlavning m.v. ikke blot er en praktisk ting, men skaber nye identitetsmæssige udformninger af et arbejde, der hidtil har været kvindeligt konnoteret. Bente Marianne Olsen og Helene Aarseth plæderer eksplicit for, at sådanne ændringer i kønsarbejdsdelingen kan ses udtryk for en modernisering af den hegemoniske maskulinitet.

"Is there a "Men's Movement" in Finland?" Dette spørgsmål stiller Jeff Hearn og Hertta Niemi. I en grundig og omfattende gennemgang af mænds kønsbevidste organiseringer i Finland identificerer de en række faser: 1. Fælles organisering for kvinder og mænd omkring ligestillings spørgsmål samt homoseksuelle organiseringer på tværs af køn i 1960'erne. 2. En inkorporering af mandorganisationer i statsapparatet, hvor Ligestillingsrådet skabte sin første mandesektion i 1986. 3. etablering af diverse kristne og verdslige grupper og kampagner i 1990'erne. 4. En begyndende organisering via Internet. I særskilte afsnit sættes særlig fokus på bl.a. mænds vold, mænds helbred, relationer til feminismen og akademisk maskulinitetsforskning. Forfatterne konkluderer, at der i Finland – formentlig i lighed med det meste af Europa – ikke eksisterer en egentlig mandebevægelse, der kan sammenlignes med kvindebevægelsen. Mænds kønsbevidste organisering i Finland beskrives som "a diverse series of small-scale social and political activities among men that are neither centralized nor united."

Bindets sidste artikel "To Be a Male Role Model – Or To Be a Teacher" af Ingólfur Ásgeir Jóhannesson er nærmest et debatoplæg om, hvorvidt det er skadeligt for skoledrenge, at kvindelige lærere er i overtal. Jóhannesson påpeger, at forældrenes og offentlighedens krav om mandlige rollemodeller for drengebørn som regel er funderet i utidssvarende patriarkalske maskulinitetsforestillinger, og at der ikke findes empirisk belæg for, at drenge indlæringsmæssigt klarer sig dårligere i skolen, fordi de har kvindelige lærere. Ser man på, hvordan islandske skoleelever scorer i PISA-undersøgelserne, scorer piger bedre end drenge i de større byer – og meget bedre end drenge, når man kommer ud på landet. Andelen af mandlige lærere er lidt større på landet end i de større byer – og andelen af uuddannede lærere er meget større på landet. Er lærerens uddannelse og professionalisme i virkeligheden et mere afgørende parameter – kombineret med den tendens, man også kender andre steder fra, at pigerne uddanner sig med henblik på at komme bort fra livet på landet, mens drenge har nogle maskulinitetsforestillinger bundet til traditionelt mandsarbejde på landet, hvor skolelærdom ikke forekommer så afgørende? Interview med kvindelige lærere viser, at de ikke ser sig som handicappede i forhold til at undervise drenge, men alligevel gerne vil have flere mandlige kolleger – af hensyn til arbejdsklimaet på skolen. Og det er jo en helt anden historie.

I nummerets sidste del bringes boganmeldelser.

Jeg synes, at *Norma* er kommet godt fra start med nogle gode teoretiske indlæg og interessante empiriske bidrag. På længere sigt åbner der sig det spørgsmål, som også er løbende aktuelt for *Nora*. Det er oplagt, at platformen må være de nordiske forskeres, men skal de behandlede emner også være "nordiske" som i dette første nummer? Kommer f.eks. litteraturforskere eller sociologer fra nordiske lande, der fokuserer på ikke-nordiske emner, stadig til at gå andre steder hen med deres forskning? Det bliver spændende at se. To årlige numre giver jo ikke megen plads at boltre sig på, hvis man skal tilgodese forfattere fra hele Norden i en vis faglig spredning.

Og så det sædvanlige millionkroners-spørgsmål: Hvem er det, *Norma* vil i snak med? *Norma* publicerer på de skandinaviske sprog og engelsk – hvilket i praksis synes at gå ud på, at islændinge og finsksprogede finner skriver på engelsk, og andre benytter deres modersmål. Jeg selv har ingen problemer med engelsk, svensk eller norsk bokmål. Selv nynorsk staver jeg mig gerne igennem, mens yngre generationer i Danmark, f. eks. mine egne studerende, står af, blot der skal læses svensk. (Nynorsk har jeg slet ikke turdet forsøge mig med!) Mit gæt er, at alle i Norden, der har interesse i *Norma*'s emner, kan læse på engelsk. Og både de teoriforarbejdende bidrag og de empirisk baserede artikler ville være interessante med henblik på en dialog med den anglofone forskningsverden. I den – meget – lange referenceliste i Connell & Messerschmidt 2005 kan jeg kun identificere et enkelt nordisk navn, nemlig Øystein Holter. Så længe vi ikke skriver mere på engelsk, får vi ingen dialog. Vi kan læse og diskutere "dem", men de har ingen chance for at reagere på "os". Og netop fordi Norden set udefra både med rette og med urette ofte forstås som et laboratorium for kønsmæssig ligestilling, er den dialog vigtig. På den ene side har vi det hensyn, der siger, at også verdens mindre sprog skal være fuldt funktionsdygtige som videnskabsprog, og det bliver de kun ved at være, hvis vi bruger dem sådan. På den anden side fører det til, at mange forskningsresultater forbliver velbevarede hemmeligheder i en stadig mere globaliseret forskningsverden. Det er et reelt dilemma. Men *Norma*'s sproglige kompromis er ikke engang fuldt funktionsdygtigt i Norden, så selvom det skærer mig i hjertet, vil jeg anbefale, at *Norma* for fremtiden følger *Nora*'s eksempel og publicerer på engelsk.

Kirsten Gomard er lektor ved Center for Kønsforskning, Institut for Historie og Områdestudier, Aarhus Universitet.

Litteratur:
Connell, R.W.; Messerschmidt, J.W. (2005): "Hegemonic Masculinity. Rethinking the Concept". *Gender & Society* 19/6: 829-859.